

Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний інститут
Кафедра теорії та історії педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
Мильцов О.Б.

_____ 2018 р.

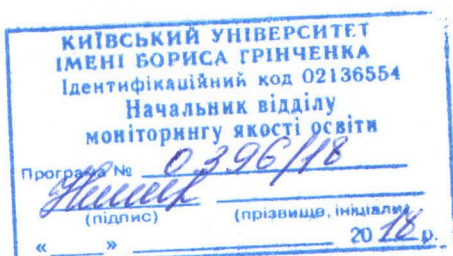
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

для студентів

спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи)
освітнього рівня другого (магістерського)
освітньої програми 011.00.01 Педагогіка вищої школи
спеціалізації Управління електронним навчанням

Київ 2018

Розробник:

Тернопільська В.І., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі:

Тернопільська В.І., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Стеблецький А.Л., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки.

Протокол від 05.09.2018 № 2

Завідувач кафедри Л.Л. Хоружа

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «011.00.01 Педагогіка вищої школи»

Гарант освітньо-професійної програми Л.Л. Хоружа

Робочу програму перевірено

«__» _____ 20__ р.

Заступник директора М.А. Машовець

Пролонговано

на 20__/20__ _____ (____ ПІБ ____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____
(підпис)

на 20__/20__ _____ (____ ПІБ ____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____
(підпис)

на 20__/20__ _____ (____ ПІБ ____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____
(підпис)

на 20__/20__ _____ (____ ПІБ ____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____
(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120	4/120
Курс	1	1
Семестр	1	1
Кількість змістових модулів з розподілом:	3	
Обсяг кредитів	4	-
Обсяг годин, в тому числі:	120	120
Аудиторні	24	16
Модульний контроль	6	-
Семестровий контроль	30	30
Самостійна робота	60	74
Форма семестрового контролю	іспит	іспит

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу «Методологія і методи науково-педагогічних досліджень» – формування у майбутніх викладачів методологічної культури та цілісної системи знань, умінь і навичок з організації і проведення науково-дослідної роботи у галузі педагогіки.

Завдання курсу: формувати загальні та фахові компетентності майбутнього фахівця, а саме:

- світоглядну компетентність: цілісне уявлення про майбутню професію: здатність до соціальної, професійної, науково-дослідної діяльності; спроможність працювати в колективі з урахуванням різних світоглядних позицій;
- громадянську компетентність: навички управління власною громадянською позицією; здатність брати на себе громадянську відповідальність;
- комунікативну компетентність: прагнення до вияву та розвитку комунікативних здібностей; позитивна внутрішня мотивація до міжособистісної комунікації; знання соціопсихологічних основ комунікативної взаємодії; уміння використовувати сучасні засоби зв'язку для здійснення

комунікації; уміння гармонізувати комунікативну взаємодію, ініціювати сприятливий морально-етичний клімат;

- інформаційну компетентність: критичне ставлення до отриманої інформації; уміння упорядковувати, аналізувати, систематизувати, структурувати інформаційні обсяги; усвідомлення цінності суб'єктної позиції в інформаційному просторі;
- самоосвітню компетентність: рефлексивні вміння; навички самостійного прийняття відповідальних рішень щодо самовдосконалення; індивідуально-психологічна готовність самостійно розвивати знання і їх розуміння в обраній сфері професійної діяльності; здатність адаптувати практичні результати самоосвітньої діяльності до специфічних освітніх контекстів; здатність до рефлексії цінностей;
- методологічну компетентність: знання про рівні сучасної методології, філософські ідеї, парадигми, наукові підходи, принципи, логіку дослідження, науковий пошук в освіті, концептуальні основи методології науково-дослідної діяльності, технологічні механізми здійснення наукового дослідження; дослідницькі вміння;
- психолого-педагогічну компетентність: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; знання і розуміння предметної області та специфічних особливостей професії;
- методичну компетентність: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність планувати, управляти часом у професійній діяльності; здатність до підготовки та проведення на високому методологічному, дидактичному та методичному рівнях різних видів навчальних занять;
- творчу компетентність: здатність генерувати нові ідеї; здатність розвивати нові вміння, технології, дидактичний інструментарій, практичний досвід та/або відповідні дидактичні матеріали;
- предметну компетентність: загальні знання про компетенції та компетентності, компетентнісний підхід; здатність до реалізації виховних функцій у процесі групової, індивідуальної роботи зі студентами;
- комунікативну компетентність: здатність до комунікативної взаємодії у професійно-педагогічній діяльності; здатність ефективно висвітлювати, поширювати та передавати результати наукових досліджень та інновацій колегам;
- інструментальну компетентність: здатність до впровадження дидактичних механізмів реалізації компетентнісного підходу в освітньому просторі вищої школи;
- операційну компетентність: здатність до створення продуктів навчального та навчально-методичного спрямування; здатність адаптувати практику до специфічних освітніх контекстів;

- рефлексивну компетентність: здатність до рефлексії цінностей, що є визначальними та відповідними освітній діяльності; здатність включатися до критичного діалогу, керувати та обґрунтовувати комплексні соціальні процеси у межах своїх професійних домінант.

3. Результати навчання за дисципліною

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на *засвоєнні знань* з таких питань: особливості наукового пізнання; концептуальні підходи у сучасній педагогіці; логіка та методика наукового дослідження; науковий апарат дослідження.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти *оволодівають такими уміннями і навичками*:

- 1) обирати (пропонувати, формулювати) тему науково-педагогічного дослідження;
- 2) формулювати об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу дослідження;
- 3) добирати комплекс методів, адекватних меті й завданням дослідження;
- 4) користуватися методами соціометрії, математичної статистики для обробки результатів дослідження;
- 5) здійснювати науково-педагогічне дослідження у вигляді магістерської роботи та статті.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

№ п/п	Назви теоретичних модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт				
		Аудиторна:				
		Усього	Лекції	Семінарські	робота Самостійна	контроль Модульний
Змістовий модуль I. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ						
1.	Методологія педагогіки: визначення, завдання, рівні, функції. Співвідношення педагогічної науки з педагогічною практикою та з іншими науками	20	2	2	16	
2.	Дослідження у педагогіці як особлива форма пізнавальної діяльності	20	2	2	14	2
<i>Разом</i>		40	4	4	30	2
Змістовий модуль II. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ І ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ						
3.	Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: проблема, тема, актуальність, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження	18	2	2	14	2
4.	Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: гіпотеза, концепція дослідження, новизна, теоретичне і практичне значення. Тлумачення, апробація і оформлення результатів педагогічного дослідження	22	2	2	16	
<i>Разом</i>		40	4	4	30	2
Змістовий модуль III. МЕТОДИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ						
5.	Основоположні ідеї сучасних психолого-педагогічних теорій. Роль методів наукового пізнання у їх розвитку	10	2	2	6	2
6.	Теоретичні методи педагогічних досліджень. Математичні методи у педагогіці. Історико-педагогічні і порівняльно-педагогічні методи педагогічних досліджень	10	2	2	6	
7.	Емпіричні методи педагогічних досліджень: вивчення психолого-педагогічних джерел, спостереження, бесіда, методи опитування, методи вивчення результатів діяльності особистості і узагальнення педагогічного досвіду, метод експерименту.	10	-	-	10	2
8.	Педагогічна майстерність і культура дослідника. Недоліки досліджень щодо їх методологічного забезпечення	10	-	-	8	
<i>Разом</i>		40	4	4	30	2
<i>Підготовка та проходження контрольних заходів</i>		30				
<i>Усього</i>		120	12	12	60	6

Тематичний план для заочної форми навчання

№ п/п	Назви теоретичних модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт				
		Аудиторна:				
		Усього	Лекції	Семинарські	робота Самостійна	контроль Модульний
Змістовий модуль I. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ						
1.	Методологія педагогіки: визначення, завдання, рівні, функції. Співвідношення педагогічної науки з педагогічною практикою та з іншими науками	10	2	-	8	
2.	Дослідження у педагогіці як особлива форма пізнавальної діяльності	12	-	2	10	
	<i>Разом</i>	22	2	2	18	
Змістовий модуль II. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ І ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ						
3.	Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: проблема, тема, актуальність, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження	10	2	-	8	
4.	Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: гіпотеза, концепція дослідження, новизна, теоретичне і практичне значення. Тлумачення, апробація і оформлення результатів педагогічного дослідження	10	-	2	8	
	<i>Разом</i>	20	2	2	16	
Змістовий модуль III. МЕТОДИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ						
5.	Основоположні ідеї сучасних психолого-педагогічних теорій. Роль методів наукового пізнання у їх розвитку	14	2	2	10	
6.	Теоретичні методи педагогічних досліджень. Математичні методи у педагогіці. Історико-педагогічні і порівняльно-педагогічні методи педагогічних досліджень	12	2	-	10	
7.	Емпіричні методи педагогічних досліджень: вивчення психолого-педагогічних джерел, спостереження, бесіда, методи опитування, методи вивчення результатів діяльності особистості і узагальнення педагогічного досвіду, метод експерименту.	12	-	2	10	
8.	Педагогічна майстерність і культура дослідника. Недоліки досліджень щодо їх методологічного забезпечення	10	-	-	10	
	<i>Разом</i>	48	4	4	40	
	<i>Підготовка та проходження контрольних заходів</i>	30				
	<i>Усього</i>	120	8	8	74	-

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 1. Методологія педагогіки: визначення, завдання, рівні, функції

Багатозначність поняття "методологія". Методологія педагогіки, її предмет і завдання. Функції (описова і нормативна) та рівні методологічного знання (філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний). Методологічне забезпечення досліджень у галузі педагогіки.

Універсальні методологічні принципи психолого-педагогічних досліджень (принцип об'єктивності і вимога доказовості, принцип розвитку (сутнісний аналіз) і вимога врахування змін педагогічної дійсності, розкриття суперечностей досліджуваного предмету, генетичний принцип, принцип єдності логічного й історичного, системний підхід, принцип цілісності, принцип синергії). Конкретно-наукові методологічні принципи (або підходи) психолого-педагогічних досліджень (принцип поєднання існуючого і нормативного, діяльнісний підхід, особистісно орієнтований підхід, діалогічний підхід, дитиноцентричний підхід, аксіологічний підхід, етно-педагогічний підхід як різновид культурологічного). Вимоги до проведення психолого-педагогічних досліджень.

Єдність і відмінності педагогічної науки і педагогічної практики. Сфери взаємовпливів педагогічної науки і педагогічної практики – управління розвитком педагогічної науки і практики, розробка ефективних систем навчання і виховання, створення достовірних прогностичних досліджень. Педагогічна діяльність як підсистема суспільної діяльності та її підсистеми – робота вчителя, адміністративна робота, діяльність вчених-педагогів, транслявання результатів наукової роботи освітянам. Педагогічна дійсність як основа системи "педагогічна наука – педагогічна практика". Чинники її динаміки.

Форми зв'язку педагогіки з іншими науками. Філософія як необхідна умова розвитку педагогічної думки. Позитивізм і неопозитивізм. Екзистенціалізм. Неотомізм. Прагматизм. Гуманістична філософська парадигма. Зв'язок педагогіки і психології. Педагогіка і соціологія

Рекомендовані джерела: [2], [7], [8], [19]

Тема 2. Дослідження у педагогіці як особлива форма пізнавальної діяльності

Суть понять "наукове дослідження", "стихійно-емпіричне пізнання", "педагогічне дослідження". Форми відображення педагогічної дійсності (наукове пізнання, стихійно-емпіричне пізнання, художньо-образне відображення).

Особливості наукового пізнання. Завдання педагогічних досліджень. Види педагогічних досліджень (фундаментальні, прикладні, розробки) та їх завдання.

Логіко-структурна модель педагогічного дослідження (за В. Загвязинським і С. Гончаренком). Варіанти схем послідовності основних етапів сучасних психолого-педагогічних досліджень – фундаментального, теоретико-експериментального, експериментального.

Рекомендовані джерела: [7], [12], [16], [21]

Змістовий модуль II. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ І ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 3. Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: проблема, тема, актуальність, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження

Протиріччя між запитамі практики і обмеженими можливостями педагогічної теорії. Шляхи визначення педагогічної *проблеми*: аналіз історії розвитку проблеми, історіографія проблеми, глибоке вивчення сучасного стану освітньої сфери, аналіз широкої бази наукових джерел, встановлення меж вірогідного матеріалу. Вимоги до формулювання *теми* дослідження (загальнопедагогічні і конкретно-наукові, стильові). *Актуальність* як критерій важливості теми для збагачення наукового знання, розв'язання насущних проблем педагогічної практики. Обґрунтування актуальності дослідження. Визначення і суть *об'єкта* і *предмета* дослідження як теоретичного ядра дослідження, їх співвідносність. Поняття про *мету* і *завдання* дослідження. Формулювання завдань дослідження як конкретизація мети і визначення логіки його здійснення. Типи завдань: історико-діагностичні, теоретико-моделювальні, практико-перетворювальні

Рекомендовані джерела: [11], [14], [15], [22], [24], [25]

Тема 4. Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: гіпотеза, концепція, мета і завдання дослідження, новизна, теоретичне і практичне значення дослідження

Визначення поняття "гіпотеза дослідження", зв'язок гіпотези з проблемою, об'єктом і предметом теоретико-методологічного і прикладного дослідження. Прості і складні гіпотези. Теоретичні і емпіричні гіпотези. Структура гіпотези (твердження, передбачення, наукове обґрунтування). Вимоги до конструювання гіпотези. Поняття про концепцію дослідження. Поняття про новизну дослідження, новизна теоретичних (закономірності, принципи, концепція, гіпотеза) і практичних (правила, рекомендації, методи, засоби, вимоги) результатів дослідження. Теоретичне значення наукової роботи як визначення критерію впливу результатів дослідження на вже існуюче науково-педагогічне знання. Поняття про практичне

значення дослідження. (обґрунтування шляхів, способів використання результатів дослідження у практиці, представлення вже впроваджених матеріалів із висвітленням їх ефективності, зазначення того, де ще можливо і доцільно використати одержані результати).

Систематизація результатів дослідження, їх тлумачення: встановлення об'єктивного значення одержаних результатів для освітньої теорії і практики, визначення ступеня новизни і можливої ефективності застосування результатів (матеріалів) дослідження. Поняття про апробацію результатів дослідження. Форми апробації.

Оформлення результатів наукового дослідження. Характеристика магістерської роботи. Вимоги до її побудови: структура наукової роботи (*вступ* з методологічним апаратом дослідження; *основний зміст*, де описано і розкрито пошукову і досвідно-експериментальну роботу дослідника, вміщено авторський аналіз явищ і матеріалів, що вивчалися; *висновки*, в яких узагальнено результати проведеного дослідження; *список використаних джерел*). Підготовка до захисту і захист магістерської роботи.

Рекомендовані джерела: [3], [8], [9], [16], [18], [23]

Змістовий модуль III. МЕТОДИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 5. Основоположні ідеї сучасних психолого-педагогічних теорій. Роль методів наукового пізнання у їх розвитку

Сучасна стратегія оновлення і розвитку освіти. Основні напрями освітніх модернізацій у контексті науково-педагогічних досліджень. Метод наукового пізнання (визначення, функції), класифікація методів наукового пізнання: філософські методи; загальнонаукові підходи і методи; власне психолого-педагогічні методи. Емпіричні і теоретичні методи психолого-педагогічних досліджень. Експериментально-теоретичні методи як різноманітні варіанти поєднання емпіричних і теоретичних методів. Порівняльно-історичні методи психолого-педагогічних досліджень. Загальнонаукові математичні методи як допоміжні у психолого-педагогічних дослідженнях.

Рекомендовані джерела: [4], [6], [9], [17], [23]

Тема 6. Теоретичні методи педагогічних досліджень. Математичні методи у педагогіці

Теоретичні методи як знаряддя встановлення прихованих закономірностей, взаємовпливу чинників розвитку педагогічного явища або процесу. Мислення, його форми. Загальнонаукові логічні методи – основа теоретичного психолого-педагогічного дослідження. Теоретичний аналіз і синтез (класифікаційний аналіз,

каузальний аналіз). Абстрагування і конкретизація. Індукція і дедукція. Метод моделювання і його етапи (конструювання моделі процесу, експериментальне дослідження моделі, перехід від моделі до природного, первинного об'єкту з перенесенням на нього результатів моделювання).

Вимірювання у педагогіці, їх складність. Шляхи одержання кількісних показників педагогічного дослідження. Функції методи математичної статистики в педагогіці. Поняття "середня арифметична величина", "шкали", "медіани", "мода". Шкала найменувань, шкала порядку. Визначення вірогідності дослідження, коефіцієнт Стьюдент.

Специфіка історико-педагогічних досліджень. Методи історико-педагогічного дослідження. Генетичний метод як форма діалектичного методу. Конкретно-історичний метод. Проблемний підхід. Синхронний і діахронний підхід. Герменевтичний підхід. Синергетичний підхід. Хронологічні межі і географічні рамки дослідження. Біографічно-персоналістичний метод. Поняття про "опонентське коло". Види джерел історико-педагогічних досліджень (архівні матеріали, офіційні документи, статистичні відомості, підручники і навчальні посібники, шкільна документація, мемуарна література, епістолярій). Види наукової інформації, друковані, рукописні джерела, Інтернет-джерела. Вимоги до оформлення посилань, додатків.

Конкретно-наукові методи порівняльно-педагогічних досліджень (метод кластерного аналізу, зіставно-порівняльний метод, порівняльно-типологічний метод, метод мережевої моделі). Особливості застосування дослідницьких методів у порівняльно-педагогічних дослідженнях.

Науковий текст як феномен педагогічного дослідницького простору. Сильова типологія наукового тексту. Особливості наукових текстів-висловлювань.

Рекомендовані джерела: [7], [9], [11], [14], [15]

Тема 7. Емпіричні методи педагогічних досліджень: вивчення психолого-педагогічних джерел, спостереження, бесіда, методи опитування

Загальна характеристика емпіричних методів педагогічного дослідження. Метод вивчення психолого-педагогічної наукової і методичної літератури, архівних матеріалів. Прийоми роботи з книгою. Бібліографічний пошук і опис. Обробка одержаної інформації і види її представлення (стислий загальний опис – анотування, конспектування, окремі виписки і цитати, таблиці, графіки).

Спостереження як метод збирання інформації. Його основні характеристики. Види спостережень: цілеспрямоване і випадкове, суцільне і вибіркоче, безпосереднє і опосередковане, тривале і короткочасне, констатувальне і оцінне, каузальне і експериментальне, польове і лабораторне. Різноманітність способів фіксації результатів спостереження. Загальні вимоги до проведення спостереження.

Бесіда як метод одержання інформації в логічній формі. Формалізовані (зі стандартизовано поставленими питаннями і з реєстрацією відповідей) і неформалізовані бесіди. Методика проведення і техніка фіксації результатів.

Методи опитування: анкетування, тестування, інтерв'ю, соціометрія. Переваги і недоліки методів опитування. Види *анкетування* (відкриті, закриті, змішані), вимоги до змісту анкет. Особливості проведення *інтерв'ю*, вимоги до розробки змісту його питань. *Тестування* як спосіб вивчення продуктивності системи впливів на об'єкти. Види тестів. Вимоги до тестів - валідність і надійність. Соціометричний метод як спосіб розкриття структури міжособових відносин, його види.

Поняття про метод експерименту, його роль в педагогічному дослідженні, його синтезуючий характер. Види експериментів: природний і лабораторний. Типи експериментів: констатувальний або зондувальний, формувальний, перевіряльний, порівняльний. Поняття про класичний і багатофакторний експеримент. Завдання психолого-педагогічного експерименту. Умови ефективності проведення експерименту. Етапи реалізації експерименту: 1-й – підготовчий, 2-й – власне проведення експерименту, 3-й – підведення підсумків). Рекомендації щодо проведення педагогічного експерименту.

Особливості використання методу вивчення результатів (або продуктів) діяльності особистості як синтезуючого методу її дослідження. Продукти діяльності особистості. Використання ТЗ для вивчення особи у процесі діяльності. Значущість для науки і об'єктивність даних, одержаних за допомогою ТЗ. Метод вивчення педагогічної документації як важливе джерело інформації про динаміку розвитку особистості, про практику організації навчально-виховного процесу. Метод контент-аналізу як різновид вивчення документації (текстів).

Метод вивчення і узагальнення кращого (передового) досвіду. Поняття "педагогічний досвід", "передовий педагогічний досвід". Ознаки передового педагогічного досвіду. Науковий аналіз і узагальнення передового педагогічного досвіду як мета одержання нового інструменту удосконалення і модернізації педагогічного процесу. Джерела вивчення передового педагогічного досвіду. Оцінка досвіду.

Рекомендовані джерела: [6], [8], [9], [12], [18], [19]

Тема 8. Педагогічна майстерність і культура дослідника. Недоліки досліджень щодо їх методологічного забезпечення

Професійно-значущі якості педагога-дослідника. Авторитет дослідника. Педагогічна майстерність дослідника. Творча індивідуальність і новаторство. Педагогічна інтуїція. Наукова добросовісність. Культура поведінки педагога-дослідника.

Поширені помилки у побудові і способах викладу результатів дослідження.

Відхід від предмета дослідження (необґрунтовані відступи і задовгі екскурси), логічна "розірваність" тексту, непропорційний розподіл матеріалу, науково-популярний або публіцистичний виклад, опис педагогічного процесу замість його аналізу, недоречності у використанні термінів і понять, захоплення цитуванням (водночас є роботи, в яких не можна зрозуміти що належить автору, а де матеріали інших авторів). Банальність (або очевидність) тверджень і висновків. Висновки – не оглядом зробленого, а концентроване розкриття суті результатів. Недоречність побутової лексики, розпливчастих формулювань, неправильне використання наукової термінології, переобтяженість і невмотивоване ускладнення використовуваної термінології.

Рекомендовані джерела: [4], [7], [20], [24], [26]

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Денна форма		Заочна форма	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	6	4	4	8
Відвідування семінарських занять	1	6	4	4	8
Відвідування практичних занять	1	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	6	60	4	40
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	8	40	8	40
Виконання модульної роботи	25	3	75	-	-
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-
Максимальна кількість балів:		217 балів		106 балів	
Розрахунок коефіцієнта:		217:60=3,6 - іспит		2,1 - іспит	

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Змістовий модуль та теми курсу	Кількість годин		Кількість балів
	Денна	Заочна	
ЗМ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ			
Тема 1. Методологія педагогіки: визначення, завдання, рівні, функції	<i>16</i>	<i>8</i>	<i>5</i>
1. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: навести різні визначення поняття "методологія"; схарактеризувати значення методології для розвитку науки; навіщо досліднику потрібно знати методологію; які методологічні джерела педагогічного дослідження.			0,5
2. Зобразіть рівні методології у схематичному вигляді.			1
3. Опишіть будь-які три універсальні методологічні принципи (на вибір) педагогічних досліджень (у вигляді повідомлення).			1
4. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: чому необхідне наукове обґрунтування педагогічної практики; чим відрізняються педагогічна наука і педагогічна практика; що таке модернізація освіти, чим вона спричинюється; у чому полягає інтегративна функція педагогіки. Навести визначення поняття "парадигма".			0,5
5. Обґрунтуйте вплив певної філософської течії (неопозитивізм, неотомізм, прагматизм, гуманістична парадигма – один на вибір) на розвиток певного напрямку у			1

педагогіці (у вигляді повідомлення).			
6. Накресліть схему зв'язків між суспільно-гуманітарною дійсністю, педагогічною дійсністю, педагогічною діяльністю, педагогічною наукою і педагогічною практикою.			1
Тема 2. Дослідження у педагогіці як особлива форма пізнавальної діяльності	14	10	5
1. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: у чому полягає відмінність між поняттями "наукове дослідження" і "педагогічне дослідження"; опишіть і схарактеризуйте види педагогічних досліджень; розкрийте завдання педагогічних досліджень.			1
2. Зобразіть структуру наукового дослідження у вигляді схеми.			2
3. Окресліть етапи свого магістерського дослідження.			2
ЗМ II. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ І ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ			
Тема 3. Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: проблема, тема, актуальність, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження	14	8	5
Тема 4. Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: гіпотеза, концепція, мета і завдання дослідження, новизна, теоретичне і практичне значення дослідження	16	8	5
1. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: схарактеризувати кожен з основних компонентів науково-педагогічного дослідження (проблема, тема, актуальність, мета, завдання, об'єкт, предмет, гіпотеза, методологічні і теоретичні засади, наукова новизна і теоретичне значення, практичне значення, висновки); критерії оцінки результатів наукового дослідження.			0,5
2. Окресліть основні компоненти свого магістерського дослідження.			0,5
3. Обґрунтуйте необхідність розробки гіпотези і концепції дослідження.			0,5
4. Проаналізуйте наукове дослідження (на Ваш вибір) щодо дотримання таких вимог: актуальність теми, наукова новизна, теоретичне і практичне значення, важливість результатів дослідження для практичної діяльності і подальших наукових досліджень.. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: яке із значень поняття "інтерпретація" (зверніться до різних тлумачних словників) найбільше відображає його смисл стосовно результатів педагогічного дослідження; які завдання покладені на тлумачення педагогічних фактів або явищ; поясніть роль критики у досягненні істини; поясніть, що таке дисертація та її особливості як наукового дослідження; які є ступені дисертаційних робіт; які відмінності між магістерською роботою і кандидатською дисертацією.			2
5. Розкрийте зміст поняття "апробація", значення апробації у			0,5

встановленні істинності результатів роботи, опишіть види апробації. Окресліть, як Ви апробуватимете результати магістерського дослідження. Опишіть види викладу результатів дослідження.			
6.. Підготувати обґрунтування та план-проспект свого магістерського дослідження. Визначити, які з основних компонентів науково-педагогічного дослідження не входять до обов'язкових компонентів магістерської роботи.			1
ЗМ ІІІ. МЕТОДИ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ			
Тема 5. Основоположні ідеї сучасних психолого-педагогічних теорій. Роль методів наукового пізнання у їх розвитку	10	6	5
1. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: в яких напрямках відбувається оновлення освіти в Україні; на яких філософських засадах будується сучасна освітня стратегія в Україні; на які привідні психолого-педагогічні принципи спирається модернізація освіти в Україні; що таке метод у широкому і вузькому значенні; ознаки наукового методу.			2
2. Розкрийте відмінності між науковим пізнанням і стихійно-емпіричним.			1
3. Розробіть схему групування методів наукового пізнання.			2
Тема 6. Теоретичні методи педагогічних досліджень. Математичні методи у педагогіці	10	6	5
1. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: суть і специфіка теоретичного пізнання; суть і види процесу мислення; суть процесів аналізу і синтезу, абстрагування і конкретизації, індукції і дедукції; що таке шкала найменувань, шкала порядку.			0,5
2. Опишіть поняття і процес моделювання в педагогічному дослідженні.			0,5
3. Представте приклад використання математичної шкали в педагогічному дослідженні.			0,5
4. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: генетичний метод; конкретно-історичний метод; біографічно-персоналістичний метод, герменевтичний підхід, синергетичний підхід. Обґрунтуйте, які з цих методів є конкретно-науковими, які – загальнонауковими.			1
5. Опишіть один з конкретно-наукових методів порівняльної педагогіки.			0,5
6. Представте по три конкретних приклади первинних, вторинних, третинних джерел.			2
Тема 7. Емпіричні методи педагогічних досліджень: вивчення психолого-педагогічних джерел, спостереження, бесіда, методи опитування	10	10	5
1. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: схарактеризувати види методів вивчення психолого-педагогічної і методичної літератури, методів збирання			0,5

інформації, методів опитування; чи є соціометричний метод видом методу опитування - дати розгорнуту відповідь.			
2. Розробіть схему класифікації емпіричних методів педагогічних досліджень. Наведіть класифікацію психолого-педагогічних тестів.			1
3. Оберіть персоналію сучасного педагога-вченого і створіть бібліографію його праць (до 15 одиниць).			1
4. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: суть методу вивчення продуктів діяльності у педагогічному дослідженні; схарактеризуйте особливості методу вивчення педагогічної документації; типи передового педагогічного досвіду.			1
5. Обґрунтуйте, які методи емпіричних досліджень і як Ви використовуватиме при виконанні магістерської роботи.			0,5
6. Оберіть приклад новаторського досвіду з історії педагогіки і обґрунтуйте висновок, яким критеріям передового досвіду він відповідає.			1
Тема 8. Емпіричні методи педагогічних досліджень: метод експерименту Педагогічна майстерність і культура дослідника	10	8	5
1. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: суть методу експерименту; обґрунтуйте важливість методу експерименту для педагогічного дослідження; суть констатувального експерименту; суть формувального експерименту, суть перевіряльного експерименту.			0,5
2. Підготуйте план-проект експерименту, що Ви проведитимете згідно з темою магістерської роботи.			1
3. Обґрунтуйте етапи проведення Вами педагогічного експерименту.			1
4. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: сформулюйте професійно важливі якості, які визначають авторитет педагога-дослідника; розкрийте поняття наукової добросовісності.			0,5
5. Розкрийте суть наукової критики та її значення для результатів дослідження.			1
6. Проаналізуйте обґрунтування та план-проспект магістерського дослідження колеги по навчанню (на Ваш вибір).			1
<i>Разом</i>	<i>60 год.</i>	<i>74 год.</i>	<i>40 балів</i>

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль проводиться з метою виявлення знань, умінь та навичок студентів, набутих у результаті опанування певної частини навчального матеріалу, що складає завершений навчальний модуль, та порівняння виявлених знань, умінь, навичок і набутих компетенцій з тим, що передбачалося робочою навчальною програмою дисципліни.

Модульний контроль має на меті оцінити рівень цілісного бачення студентом проблематики завершеної частини навчальної дисципліни, сконцентрованої в навчальному модулі та вміння орієнтуватися в теоретичних і практичних питаннях, які визначають зміст даної частини курсу.

Модульний контроль проводиться на останньому занятті модуля у письмовій формі, у вигляді тестування.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Модульний контроль
Т 1 – Т 2	Т 3 – Т 4	Т 5 – Т 8	
25	25	25	75

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль з кредитного модуля проводиться відповідно до робочого навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою КМ.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Наука та її функції.
2. Наукове пізнання.
3. Методологія: сутність поняття.
4. Концептуальні підходи у педагогіці.
5. Загальні поняття науково-педагогічного дослідження.
6. Методологічний апарат науково-педагогічного дослідження.
7. Методи науково-педагогічного дослідження.
8. Методи вивчення наукових і методичних джерел
9. Сутність та специфіка педагогічного експерименту.
10. Технологічний підхід до організації дослідно-експериментальної роботи в педагогічному дослідженні.
11. Використання в педагогічному дослідженні методів математичної статистики для обробки інформації.
12. Інтерпретація результатів науково-педагогічного дослідження.

13. Науковий стиль і довідковий матеріал педагогічного тексту.

14. Методологічний апарат магістерської роботи.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на заліку

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка	
	За національною системою	За системою Університету
A	5 відмінно	90-100
B	4 дуже добре	82-89
C	4 добре	75-81
D	3 задовільно	69-74
E	3 достатньо	60-68
Fx	2 незадовільно з можливістю повторного складання	35-59
F	2 обов'язковий повторний курс	1-34

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень магістрантів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

**7. Навчально-методична карта навчальної дисципліни
«Методологія і методи науково-педагогічних досліджень» для денної форми навчання**

**Разом: 120 год., лекції – 12 год., семінарські заняття – 12 год., самостійна робота – 60, модульний контроль – 6 год.,
іспит – 30 год.**

Семестр	Семестр I			
Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II	
Назва модуля	МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ		МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ І ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	
Кількість балів за модуль	41 бал		82 бали	
№ п/п лекції	1	2	3	4
Теми лекцій	Методологія педагогіки: визначення, завдання, рівні, функції	Дослідження у педагогіці як особлива форма пізнавальної діяльності	Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: проблема, тема, актуальність, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження	Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: гіпотеза, концепція дослідження, новизна, теоретичне і практичне значення
Бали	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал
Теми семінарських занять	Роль методології у сучасних наукових психолого-педагогічних дослідженнях	Наукове дослідження як форма пізнавальної діяльності в педагогіці	Компоненти наукового апарату педагогічного дослідження	
Бали	11 балів	11 балів	11 балів	11 балів
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Поточний модульний контроль	Модульний контроль №1 25 балів		Модульний контроль №2 25 балів	

Модулі	Змістовий модуль III			
Назва модуля	МЕТОДИ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ			
Кількість балів за модуль	69 балів			
№ п/п лекції	5	6		
Теми лекцій	Основоположні ідеї сучасних психолого-педагогічних теорій. Роль методів наукового пізнання у їх розвитку	Теоретичні методи педагогічних досліджень. Математичні методи у педагогіці	Емпіричні методи педагогічних досліджень: вивчення психолого-педагогічних джерел, спостереження, бесіда, методи опитування, методи вивчення результатів діяльності особистості і узагальнення педагогічного досвіду, метод експерименту	Педагогічна майстерність і культура дослідника. Недоліки досліджень щодо їх методологічного забезпечення
Бали	1 бал	1 бал		
Теми семінарських занять	Основні методи наукового пізнання, їх класифікація та значення для модернізації освітньої галузі	Характеристика теоретичних методів педагогічних досліджень		
Бали	(11 балів)	(11 балів)		-
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Поточний модульний контроль	Модульний контроль №3 25 балів			
Підсумковий контроль	Екзамен (30 балів)			

**7. Навчально-методична карта навчальної дисципліни
«Методологія і методи науково-педагогічних досліджень» для заочної форми навчання**

Разом: 120 год., лекції – 8 год., семінарські заняття – 8 год., самостійна робота – 74, іспит – 30 год.

Семестр	Семестр I			
	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II	
Назва модуля	МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ		МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ І ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	
Кількість балів за модуль	22 бал		22 бали	
№ п/п лекції	1	2	3	4
Теми лекцій	Методологія педагогіки: визначення, завдання, рівні, функції	Дослідження у педагогіці як особлива форма пізнавальної діяльності	Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: проблема, тема, актуальність, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження	Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: гіпотеза, концепція дослідження, новизна, теоретичне і практичне значення
Бали	1 бал		1 бал	
Теми семінарських занять	Роль методології у сучасних наукових психолого-педагогічних дослідженнях	Наукове дослідження як форма пізнавальної діяльності в педагогіці	Компоненти наукового апарату педагогічного дослідження	
Бали		11 балів		11 балів
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Поточний модульний контроль	-		-	

Модулі	Змістовий модуль III			
Назва модуля	МЕТОДИ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ			
Кількість балів за модуль	44 балів			
№ п/п лекції	5	6	7	8
Теми лекцій	Основоположні ідеї сучасних психолого-педагогічних теорій. Роль методів наукового пізнання у їх розвитку	Теоретичні методи педагогічних досліджень. Математичні методи у педагогіці	Емпіричні методи педагогічних досліджень: вивчення психолого-педагогічних джерел, спостереження, бесіда, методи опитування, методи вивчення результатів діяльності особистості і узагальнення педагогічного досвіду, метод експерименту	Педагогічна майстерність і культура дослідника. Недоліки досліджень щодо їх методологічного забезпечення
Бали	1 бал	1 бал		
Теми семінарських занять	Основні методи наукового пізнання, їх класифікація та значення для модернізації освітньої галузі	Характеристика теоретичних методів педагогічних досліджень		
Бали	(11 балів)		(11 балів)	-
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Поточний модульний контроль	-			
Підсумковий контроль	Екзамен (30 балів)			

8. Рекомендована література

Основна:

1. *Алексюк А. М.* Педагогіка вищої школи: курс лекцій: модульне навчання: навч. посібник. – К.: ІСДО, 1993. – 220 с.
2. *Валеев Г. Х.* Методология научной деятельности в сфере социогуманитарного знания / Г. Х. Валеев. – М.: Наука, 2005. – 234 с.
3. Введение в научное исследование по педагогике учеб. пособие для студентов высших учеб. пед. заведений / Под ред. Ю. К. Бабанского, В. И. Журавлева. – М.: Просвещение, 1988. – 169 с.
4. *Вітвицька С. С.* Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання / С. С. Вітвицька. – 2-е вид. доп. та перероб. – К.: Центр навч. літератури, 2011. – 384 с.
5. *Гончаренко С. У.* Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. – К. - Вінниця, 2008. – 278 с.
6. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; голов. Ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
7. *Євдокимов В. І.* Педагогічний експеримент: навч. посібник для студентів пед. вузів / В. І. Євдокимов, Т. П. Агапова та ін. – Харків: ХДПУ ім. Г. Сковороди, 2001. – 147 с.
8. *Загвязинский В. И.* Исследовательская деятельность педагога: учеб. пособие для студентов высших учеб. пед. заведений / В. И. Загвязинский. – М.: Изд. центр "Академия", 2006. – 176 с.
9. *Загвязинский В. И.* Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособие для студентов высших учеб. заведений / В. И. Загвязинский, Атаханов Р. – М.: Изд. центр "Академия", 2001. – 208с.
10. *Зайченко І. В.* Теорія і методика професійного навчання: навч. посібник. – 2-е вид., доповн. і переробл. / І.В. Зайченко. – К.: Ліра-К, 2016. – 580 с.
11. *Клименюк А. В.* Методология и методика педагогического исследования: учеб. пособие / А. В. Клименюк, А. А. Калита, Э. П. Бережная. – К., 1988. – 98 с.
12. *Краевский В. В.* Методология научного исследования: пособие для студентов и аспирантов пед. вузов / В. В. Краевский. – СПб: СПбГПУ, 2001. – Вып.17. – 148 с.
13. *Краевский В. В.* Методология педагогики: новый этап: учеб. пособие для студентов высших учеб. пед. заведений / В. В. Краевский, Е. В. Бережнова. – М.: Изд. Центр "Академия", 2006. – 400с.
14. *Колесников О.В.* Основи наукових досліджень: навч. посібник / О.В. Колесников. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 144 с.
15. *Кудіна В. В.* Педагогіка вищої школи. – 2-ге вид., допов. / В. В. Кудіна М. І. Соловей, Є. С. Спіцин. – К.: Ленвіт, 2007. – 194 с.
16. *Лутай В. С.* Філософія сучасної освіти: навч. посібник / В. С. Лутай. – К.: Центр "Магістр-S", 1996. – 256 с.
17. *Мартиненко С. М.* Організація науково-дослідницької роботи студентів з педагогічних дисциплін: навч.-метод. посібник / С. М. Мартиненко, А. М. Москаленко. – К., 2007.
18. *Мартиненко С. М., Хоружа Л. Л.* Загальна педагогіка: навч. посібник / С. М. Мартиненко, Л. Л. Хоружа. – К.: Вид-во МАУП, 2009. – 176 с.

19. *Новиков А. М.* Методология образования / А. М. Новиков. – М.: Эгвес, 2002. – 320с.
20. *Пехота О.М.* Основи педагогічних досліджень: навч. посібник / О.М. Пехота. – 2-ге вид., перероб. та допов. – К.: Знання, 2013. – 287 с.
21. *Попков В. А., Коржуев А. В.* Методология педагогики: учеб. пособие для студентов высших учеб. заведений / В. А. Попков, А. В. Коржуев. – М.: Изд-во МГУ, 2007. – 208 с.
22. *Сидоренко В. К.* Основи наукових досліджень: навч. посібник / В. К. Сидоренко, М. А. Хайруддінов, У. А. Абдулгасіс. – Сімферополь: СОНАТ, 2000. – 168 с.
23. *Смирнов С. Д.* Педагогика и психология высшего образования: учеб. пособие для студентов высших учеб. заведений / С. Д. Смирнов. – 3-е изд. – М.: Изд. Центр "Академия", 2007. – 400с.
24. *Спіцин Є. С.* Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому навчальному закладі освіти. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2003. – 120 с.
25. *Сисоєва С.О.* Методология науково-педагогічних досліджень: підручник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук. – Рівне.: Волинські обереги, 2013. – 360 с.
26. *Хуторской А. В.* Педагогическая инноватика: учеб. пособие для студентов высших учеб. заведений / А. В. Хуторской. – М.: Изд. Центр "Академия", 2008. – 256 с.

Додаткова:

1. *Алексюк А. М.* Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підручник / А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 558 с.
2. *Бобрицька В. І.* Професійна підготовка майбутнього вчителя в реаліях процесу реформування вищої освіти / В. І. Бобрицька // Наук. записки НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 2005. – № 59. – С. 14-24.
3. *Бондар В.* Термінологічний бум у педагогіці: методологічний аналіз / Володимир Бондар // Шлях освіти. – 2001. – № 4. – С. 7-10.
4. *Бордовская А. В.* Диалектика педагогического исследования: логико-методологические проблемы. – СПб.: СПбГПУ, 2001.
5. *Ваховський Л. Ц.* Методология досліджень історико-педагогічного процесу: постановка проблеми // Шлях освіти. – 2005. – №2. – С. 7-11.
6. *Гончаренко С., Кушнір В.* Педагогічний процес з погляду філософії ХХІ ст. // Шлях освіти. – 2005. – № 3. – С. 2-7.
7. *Гончаренко С., Кушнір В., Кушнір Г.* Методологічні знання як виявлення фундаменталізації професійної підготовки вчителя // Шлях освіти. – 2007. – № 3. – С. 2-8.
8. *Дічек Н. П.* Біографічний метод як інструмент дослідження вітчизняної історії педагогіки / Наталія Дічек // Шлях освіти. – 2001. – №4. – С. 15-20.
9. *Дічек Н. П.* Герменевтика і діалогізм як засади оновлення методологічної бази історико-педагогічних досліджень / Н. П. Дічек // Проблеми сучасної педагогічної освіти : сер. : педагогіка і психологія: зб. Статей : вип. 10. – Ч. 1. – Ялта: РВВ РВНЗ КГУ, 2006. – С. 164-171.
10. *Кловак Г. Т.* Основи педагогічних досліджень: навч. посібник для студентів вищих навч. пед. закладів / Г. Т. Кловак. – Чернігів: Держ. центр наук.-тех. І екном інформації, 2003. – 260 с.
11. *Лавриченко Н. М.* Методологічні засади порівняльно-педагогічних досліджень // Шлях освіти. – 2006. – № 3. – С. 17-23.
12. *Основні засади розвитку вищої освіти України / за ред. С. М. Ніколаєнка.* – Тернопіль, 2006. – 321 с.

13. *Савченко О. Я.* Цілі і цінності реформування сучасної школи // Шлях освіти. – 1996. – №1. – С. 20-24.
14. *Пехота О.М.* Основи педагогічних досліджень: навч. посібник / О.М. Пехота. – 2-ге вид., перероб. та допов. – К.: Знання, 2013. – 287 с.
15. *Селевко Г. К.* Энциклопедия образовательных технологий : в 2-х т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006.
16. *Сластенин В. А.* Введение в педагогическую аксиологию: учеб. пособие для студентов высших учеб. пед. заведений / В. А. Сластенин, Г. И. Чижаква. – М.: Изд. Центр "Академия", 2003. – 192 с.
17. *Хоружа Л. Л.* Проектна культура вчителя: етичний компонент // Шлях освіти . – 2005. – № 2. – С.11-16.
18. *Цехмістрова Г.С.* Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник / Г.С. Цехмістрова, 2-е вид. допов. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 352 с.